

SOTSIAALMINISTEERIUM

Christian Veske

Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik
christian.veske@volinik.ee

Teie 24.09.2025

nr 2-5/51_2025/

Meie 15.10.2025

nr 1.5-1.1/2417-2

Vastus pöördumisele

Lugupeetud Christian Veske

Täname Teid pöördumast ettepanekuga enneaegsete laste vanematele vanemahüvitise maksmise regulatsiooni muutmiseks.

Selgitame, et vanemahüvitise referentsperioodi arvestamine alates lapse sünnikuupäevast on üldreegel, mis tagab kõigi vanemahüvitise saajate ühetaolise kohtlemise. Lapsed võivad sündida võrreldes arsti poolt hinnatud tähtajaga nii varem kui hiljem ja lapse sünnikuupäev on objektiivne fakt, millest saab lähtuda.

Ema vanemahüvitise arvestamiseks ja maksmiseks on loodud erand, kuna enamasti hakatakse seda maksma juba enne lapse sündi. Seetõttu ei ole võimalik seda tegeliku sünnikuupäeva alusel arvestada ja maksta. Sellega kindlustatakse emale õigus varakult enne sünnitust jääda emapuhkusele ja saada sissetuleku asemel hüvitist. Ema vanemahüvitist kestab 100 kalendripäeva ja seda saab kasutada alates 70 päeva enne lapse eeldatavat sünnikuupäeva.

Vanemahüvitise eesmärk on tagada alla kolmeaastast last kasvatavale vanemale asendussissetulek. Vanemahüvitist arvutatakse vanema keskmise sotsiaalmaksuga maksustatava tulu järgi ja üldjuhul on vanemahüvitist reaalsele sissetulekule lähedane, kuid esineb ka erandeid. Näiteks, kui vanemahüvitise arvutamise aluseks olevas referentsperioodis ei ole vanema eest Eestis sotsiaalmaksu tasutud, siis eeldatakse, et tema keskmine sissetulek on 0 eurot. Kuid, selleks et tagada lapse heaolu ja vanema majanduslik toimetulek lapse kasvatamisel, tagatakse vanemale hüvitist vanemahüvitise minimaalses määras (2025. aastal 820 eurot kuus), vastavalt perehüvitiste seaduse § 32 lõigele 2.

Kui vanema keskmine sissetulek oli referentsperioodil suurem kui vanemahüvitise ülempiir, makstakse vanemahüvitist ülempiiri määras. Näiteks, kui vanema keskmine kuutulu oli 10 000 eurot, makstakse 2025. aastal vanemahüvitist maksimaalselt 5265,09 eurot, mis on pea poole võrra vähem kui vanema reaalne sissetulek.

Seadustes ei ole sätestatud, et asendussissetulek peab olema lähedane reaalsele sissetulekule. Asendussissetulekuteks peetakse ka töötuskindlustushüvitist ja pensionimakseid, kuid enamikel juhtudel katavad pensionid ja töötuskindlustushüvitised vaid 40% inimese reaalistest sissetulekutest, mida nad said enne riikliku hüvitise saamist. Seega ei ole vanemahüvitise kui asendussissetuleku eesmärk tagada vanemale igal juhul sissetulek, mis on lähedane nende varasemale sissetulekule.

Töite näitena olukorra, kus vanem sai lapse eeldatavale sünnikuule eelnenud 21 kalendrikuu keskel (vahemikus 10-12 kuud loetuna perioodi algusest) palgatõusu, mis kajastub ema vanemahüvitise arvestuses, kuid enneaegse sünni korral jääb sama sissetulek jagatava vanemahüvitise arvestusest välja.

Näitame tabelis 1 vanemahüvitise kujunemist: vanema keskmine tulu perioodil jaanuar kuni august oli 2000 eurot kuus. Alates septembrist oli vanemal palgatõus ja tema keskmine sissetulek juba 2500 eurot kuus. Oletame, et enne 2024. aastat sai vanem pikema aja jooksul regulaarselt 2000 eurot kuus. Eeldatava sünnitähajaja järgi arvutades saame ema vanemahüvitise suuruseks ca 2166 eurot kuus brutosummana. Kui laps sündis kaks kuud varem, siis nihkub jagatava vanemahüvitise arvestusperiood kaks kuud tahapoole. Tegelik sünnikuupäeva järgi vanemahüvitise arvutamisel saame jagatava vanemahüvitise suuruseks 2083 eurot kuus, mis on tõepoolest väiksem kui ema vanemahüvitis.

Tabel 1

	Palgatõus referentsperioodi lõpus		
	Referentsperiood (eeldatav)	Referentsperiood (tegelik, 2 kuud varem)	
Jaanuar-august 2024	16 000	20000	november 2023 - august 2024
september-detsember 2024	10 000	5000	september-oktoober 2024
12 kuud kokku	26 000	25 000	
Lapse sünd	eeldatavalt oktoobris 2025	tegelikult augustis 2025	
VH suurus	2 166	2 083	

Samas on oluline tuua välja ka see, et kui kõik vanemahüvitise liigid oleks seotud lapse eeldatava sünnitähajajaga, toob see kaasa teistpidi keerulised ja vanema jaoks ebasoodsad olukorrad. Näiteks juhul, kui inimene kaotab vahetult enne raseduse algust ootamatult oma sissetuleku.

Võtame eelpool toodud näite puhul aluseks samad perioodid, tingimused ja töötasu suuruse, kuid kujutame ette olukorda, kus septembris ootab vanemat mitte palgatõus, vaid hoopis töökaotus, mille tõttu tema sotsiaalmaksuga maksustatavad tulud kaovad (Tabel 2). Antud olukorras osutub soodsamaks hoopis vanemahüvitise arvutamine tegeliku sünnikuupäeva järgi, kuna töötuse periood on lühem.

Tabel 2

	Sissetuleku kaotus referentsperioodi lõpus		
	Referentsperiood (eeldatav)	Referentsperiood (tegelik, 2 kuud varem)	
Jaanuar-august 2024	16000	20000	november 2023 - august 2024
september-detsember 2024	0	0	september-oktoober 2024
12 kuud kokku	16000	20000	
Lapse sünd	eeldatavalt oktoobris 2025	tegelikult augustis 2025	
VH suurus	1333	1666	

Samuti on oluline välja tuua ka asjaolu, et enneaegsete laste emadele (enne 37. rasedusnädalat sündivad lapsed) on loodud lisahüve (PHS § 35 lõige 5), millega pikeneb jagatav vanemahüvitis kuni 70 päeva. Juhul, kui laps sünnib rohkem kui 70 kalendripäeva enne eeldatavat sünnikuupäeva, tekib emal õigus saada ema vanemahüvitist 100 järjestikust kalendripäeva alates lapse sünnikuupäevast, või kui ema täitis lapse sündimise päeval tööülesandeid, lapse sünnikuupäevale järgnevast päevast.

Tähtajaliselt sündinud laste vanematel sellist võimalust ei ole, sest kui tähtajalise lapse töötav ema soovib ema vanemahüvitist kasutada alates lapse sünnist, kaotab ta alati 70 päeva ema vanemahüvitisest. Sellega seoses saavad ennetähajae lapse vanemad, arvestades lapse vanust, vanemahüvitist kauem. Sätte eesmärk ongi ennetähajae sündinud lapse vanema toetamine pärast sündi pikema ajaperioodi vältel.

Samuti on enneaegse lapse emal võimalus kasutada **teise vanemaga samal ajal** jagatavat vanemahüvitist, millega saab ema lisaks 30 päeva vanemahüvitist, kuna ennetähajae lapse

vanemal ei vähendata põhilise vanemahüvitise saaja jagatava vanemahüvitise perioodi koos kasutatava vanemahüvitise osas.

Võttes arvesse eeltoodud argumente, leiame, et Teie poolt välja pakutud seadusemuudatus ei aita kaasa enneaegselt sünnitanud vanemate võrdsemale kohtlemisele, vaid tekitab täiendavat segadust ja suurendab ebavõrdsust.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Gerli Lehe

perepoliitika juht

gerli.lehe@sm.ee